Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar dispożizzjonijiet speċifiċi għall-mira tal-kooperazzjoni territorjali Ewropea (Interreg) appoġġata mill-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali u mill-istrumenti ta' finanzjament estern"

[COM(2018) 374 final — 2018/0199 (COD)]

(2018/C 440/19)

Relatur: **Henri MALOSSE**

Konsultazzjoni	Parlament Ewropew, 11.6.2018
	Kunsill tal-Unjoni Ewropea, 19.6.2018
Bażi legali	L-Artikoli 178 u 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali
Adottata fis-sezzjoni	7.9.2018
Adottata fil-plenarja	19.9.2018
Sessjoni plenarja Nru	537
Riżultat tal-votazzjoni	196/2/5
(favur/kontra/astensjonijiet)	

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1. Il-kooperazzjoni territorjali Ewropea (KTE) hija strument uniku tal-politika ta' koeżjoni u hija wieħed mill-oqfsa rari li fihom l-operaturi nazzjonali, reġjonali u lokali tad-diversi Stati Membri huma sistematikament mitluba jwettqu azzjonijiet konġunti u jiskambjaw prattiki u strateġiji ta' intervent. Tista' tgħid li huwa hawnhekk li wieħed isib ftit il-qofol tal-ispirtu Ewropew. Minkejja għadd ta' każijiet ta' valur miżjud u ta' investimenti li jġibu t-tkabbir fil-proġetti li twettqu s'issa, ir-riżultati tal-evalwazzjonijiet ex post fil-fatt jiżvelaw ħafna insuffiċjenzi. Il-proposta għal Regolament ġdid għandha tikkunsidrahom f'diversi kategoriji ta' intervent:

1.1.1. **Is-semplikazzjoni tal-proċeduri –** Il-KESE jitlob li ssir "semplifikazzjoni radikali" fid-daqs tal-proġetti. Il-kooperazzjoni tirrigwarda l-aktar l-attivitajiet lokali. Għaldaqstant huwa meħtieġ li l-formoli u l-metodi ta' evalwazzjoni tal-proġetti jiġu ssemplifikati, kif ukoll jiġu applikati l-proċeduri ta' ħlas f'daqqa bħala element ewlieni tal-programmazzjoni l-ġdida.

1.1.2. **Il-qafas finanzjarju –** Il-politika ta' koeżjoni hija element deċiżiv tal-appoġġ għall-Istrateġija Ewropa 2021-2027, li għandha tingħata appoġġ tekniku u baġitarju b'mod prijoritarju. Il-KESE jwissi kontra allokazzjoni baġitarja fqira li tippreġudika l-effiċjenza, il-viżibilità u l-popolarità ta' dan il-programm ta' azzjoni. Għaldaqstant jappella lill-Parlament Ewropew sabiex jipproponi żieda fl-approprjazzjonijiet għall-politika ta' koeżjoni, l-aktar favur il-Kooperazzjoni Territorjali Ewropea.

1.1.3. **L-addizzjonalità –** Il-KESE huwa mħasseb dwar ir-regoli l-ġodda li jistgħu jnaqqsu r-rata massima ta' finanzjament mill-UE minn 85 % għal 70 %. Huwa jitlob li r-rata ta' 85 % tinżamm għall-proġetti ż-żgħar, għar-reġjuni l-aktar fraġli u għall-azzjonijiet tas-soċjetà ċivili. Il-KESE jappoġġja wkoll użu akbar tal-parteċipazzjoni tas-settur privat u tal-inġinerija finanzjarja Ewropea ta' *InvestEUfund* għall-azzjonijiet favur is-settur produttiv.

1.1.4. **L-integrazzjoni tal-istrumenti finanzjarji –** Il-KESE jistieden lill-Kummissjoni tistabbilixxi strateġija reali sabiex tikkoordina u tintegra d-diversi strumenti finanzjarji disponibbli taħha fil-kuntest tal-QFP 2021-2027. Huwa jistieden lill-Kummissjoni tippreżenta malajr Komunikazzjoni dwar dan. Il-kooperazzjoni territorjali Ewropea għandha tkun qafas privileġġjat fejn tiġi implimentata din il-koordinazzjoni indispensabbli.

1.1.5. **Lejn sħubija vera mas-soċjetà ċivili** – Il-Kummissjoni għandha timponi l-obbligu ta' involviment tal-imsieħba soċjali u tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, kemm fil-proċess ta' konsultazzjoni kif ukoll fl-implimentazzjoni tal-azzjonijiet peress li l-aħjar riżultati tal-proġetti osservati jinkisbu permezz ta' impenn mis-soċjetà ċivili. Il-KESE jirrakkomanda li kull awtorità operattiva tkun obbligata tippreżenta skema ta' sħubija għall-involviment tas-soċjetà ċivili b'mekkaniżmu ta' twissija.

1.1.6. **Iż-żamma u l-iżvilupp tal-konċentrazzjoni tematika.** L-osservazzjoni ta' żvilupp lejn konċentrazzjoni tematika tal-prijoritajiet ta' intervent u ta' investiment hija apprezzata mill-KESE iżda għad irid jiġi speċifikat kif:

— għandhom jitqiesu l-partikolaritajiet taż-żoni msemmija fl-Artikolu 174 tat-TFUE (gżejjer, żoni muntanjużi, żoni rurali, agglomerazzjonijiet, eċċ.) mingħajr ma tintesa l-ħtieġa ta' konċentrazzjoni, li tiggarantixxi viżibilità u effiċjenza biex jiġi evitat l-isparpaljar;

— fil-qalba tal-kwistjonijiet kollha jitqiegħdu l-iżvilupp sostenibbli u l-azzjoni klimatika;

— l-Ewropa għandha ssir tassew aċċessibbli għaċ-ċittadini b'azzjoni aktar lokali.

1.1.7. **Il-qasam marittimu u t-territorji insulari** – Minħabba li l-qasam marittimu huwa l-uniku ambjent tat-territorji insulari, il-KESE jitlob li dawn tal-aħħar ikunu jistgħu jkomplu jippreżentaw proġetti taħt il-kooperazzjoni transfruntiera kif ukoll territorjali. Fejn adatt, għandha tiġi identifikata prijorità ġdida ta' "territorji insulari" b'baġit speċifiku.

1.1.8. **L-istrateġiji makroreġjonali (SMR)** – Il-KESE jqis li huwa essenzjali li l-iżvilupp tal-SMR jiġi estiż għaż-żoni l-ġodda (il-Mediterran, il-Balkani, il-Karpazji, eċċ.) u li tiġi żgurata integrazzjoni akbar tal-istrumenti finanzjarji Ewropej il-ġodda għall-benefiċċju tagħhom.

1.1.9. **Il-kooperazzjoni ma' pajjiżi ġirien** – Il-KESE jilqa' bi pjaċir l-istabbiliment ta' qafas uniku ta' implimentazzjoni mal-pajjiżi ġirien/terzi. Huwa jenfasizza wkoll l-importanza tal-approċċ li jinvolvi fl-istess ħin il-krediti tal-KTE u dawk tal-Fondi Ewropej esterni. Il-KESE jistieden lill-Kummissjoni tiżgura li, f'dan il-qafas, tiftaħ il-programmi ta' kooperazzjoni territorjali għar-reġjuni tal-pajjiżi ġirien, anki jekk dawn ma jmissux mal-fruntieri tal-UE, sabiex jiġi evitat li jinħolqu distakki fi ħdan il-pajjiżi kkonċernati.

1.1.10. **Innovazzjoni** – Il-KESE jappoġġja l-proposta ta' assi prijoritarju dwar l-innovazzjoni b'baġit awtonomu u bi proċeduri li jippermettu aċċess dirett lill-atturi mhux statali. Madankollu, il-KESE jenfasizza li l-innovazzjoni għandha testendi ukoll fil-livell soċjetali u soċjali.

1.1.11. **Il-komponent diġitali tal-kooperazzjoni territorjali Ewropea** – Waħda mill-akbar sfidi għall-atturi tal-kooperazzjoni territorjali Ewropea llum hija li jkunu konnessi. Jeħtieġ li jiġu previsti l-mezzi u l-inizjattivi li jnaqqsu d-disparità diġitali bejn it-territorji, kif ukoll bejn il-komponenti territorjali urbani u rurali tar-reġjuni: jiżdiedu l-iskambji tal-esperjenza, tonqos id-disparità diġitali, minn naħa waħda bejn ir-reġjuni u min-naħa l-oħra bejn territorji urbani u rurali.

1.1.11.1. Għal din ir-raġuni l-KESE jirrakkomanda li, għall-perjodu 2021-2027, fl-arkitettura tal-programmi kollha tal-KTE tiġi integrata l-kunsiderazzjoni tat-trasformazzjoni diġitali u tar-rekwiżiti għat-titjib tal-ħiliet.

1.1.12. **Il-kunsiderazzjoni taż-żgħażagħ** – Il-kunsiderazzjoni taż-żgħażagħ fl-Ewropa hija element fundamentali. Il-KESE jissuġġerixxi l-użu tal-metodi tal-Erasmus+ ta' skambju taż-żgħażagħ: studenti, apprendisti, dawk li qed ifittxu xogħol, persuni f'diffikultà, biex il-kooperazzjoni territorjali tintegra liż-żgħażagħ fi programmi speċifiċi ta' mobilità, fit-taħriġ professjonali u fit-tagħlim tal-lingwi. Il-KESE jipproponi li fil-programmi ta' kooperazzjoni transfruntiera u transnazzjonali, jiġu inklużi linji speċifiċi ta' proposti u ta' intervent għaż-żgħażagħ u mressqa miż-żgħażagħ.

1.1.13. **L-azzjonijiet favur il-popolazzjonijiet fraġli u l-kunsiderazzjoni tal-kriterji orizzontali** – Il-KESE jenfasizza l-importanza li jiġu stabbiliti regoli preċiżi dwar il-livelli ta' obbligu li għandhom jiġu rrispettati għall-konformità mal-prinċipji orizzontali Komunitarji, u li jiġi stabbilit livell limitu minimu f'dan ir-rigward (10 % tal-għajnuna tal-azzjoni).

1.1.14. **Il-protezzjoni ċivili u l-ġlieda kontra r-riskji ewlenin** – Il-KESE jistieden lill-Kummissjoni tipprevedi l-integrazzjoni ta' dan il-komponent bħala assi prinċipali tal-kooperazzjoni territorjali u tgħaqqdu mal-Fond il-ġdid ta' "Difiża u Protezzjoni Ċivili" propost mill-Kummissjoni għall-QFP 2021-2027.

1.1.15. **Ir-reklamar –** Minħabba l-importanza tal-programmi appoġġjati fil-KTE, il-KESE se jappoġġja kwalunkwe inizjattiva li żżid il-viżibilità biex jissaħħaħ l-ispirtu ta' ċittadinanza Ewropea u l-għarfien dwar l-azzjonijiet konkreti mwettqa bl-appoġġ tal-UE. B'mod partikolari huwa jirrakkomanda l-istabbiliment ta' ċentri ta' informazzjoni, li preferibbilment ikunu lokalizzati fl-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, fir-reġjuni li jibbenefikaw mill-programmi ta' kooperazzjoni.

2. **Introduzzjoni**

2.1. *Il-kooperazzjoni territorjali u transfruntiera, il-qofol tal-ispirtu Ewropew*

2.1.1. Fil-qalba tal-bini ta' żona Ewropea komuni, bil-komponenti transfruntiera, transnazzjonali, interreġjonali tagħha u bil-ftuħ tagħha għall-pajjiżi ġirien, il-kooperazzjoni territorjali Ewropea (KTE) (Interreg) hija l-bażi tal-integrazzjoni Ewropea: hija tgħin biex tiżgura li l-fruntieri ma jinbidlux f'barrikati, tgħaqqad lill-Ewropej, tgħin biex jissolvew problemi komuni, tiffaċilita l-iskambju tal-ideat u tal-assi u tħeġġeġ l-inizjattivi strateġiji b'għanijiet komuni.

2.1.2. L-Artikolu 174 u l-Artikolu 24 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea huma l-qafas legali li jawtorizza l-implimentazzjoni tal-politika ta' koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali, bl-għan li jnaqqsu d-dispartià bejn il-livelli ta' żvilupp reġjonali u għalhekk favur il-kooperazzjoni territorjali Ewropea.

2.1.2.1. L-Artikolu 174 jgħid li: "Fost ir-reġjuni konċernati, għandha tingħata attenzjoni partikolari lil żoni rurali, lil żoni milquta minn transizzjoni industrijali, u lil reġjuni li jbatu minn żvantaġġi naturali jew demografiċi gravi u permanenti bħal per eżempju r-reġjuni tat-tramuntana mbiegħda b'densità ta' popolazzjoni baxxa ħafna, u reġjuni insulari, reġjuni transkonfinali u reġjuni muntanjużi". Il-KESE jqis li dan l-Artikolu jiġġustifika biżżejjed li l-KTE tagħti attenzjoni partikolari lil dawn ir-reġjuni, u jistieden lill-Kummissjoni u lill-Istati Membri biex jiżguraw dan.

2.1.3. Bħala għan prijoritarju tal-politika ta' koeżjoni, il-KTE (Interreg) hija l-qafas li fih l-operaturi pubbliċi u privati, nazzjonali, reġjonali u lokali fl-Istati Membri jwettqu inizjattivi kollettivi, jiskambjaw prattiki tajbin u jfasslu politiki ta' żvilupp fil-pjani interni u esterni tal-Ewropa. Madankollu, minkejja bosta każijiet u eżempji ta' valur miżjud u ta' investimenti li joħolqu tkabbir fil-proġetti li twettqu s'issa, ċerti imperfezzjonijiet relatati ma' insuffiċjenzi fit-tfassil tad-diversi programmi għandhom konsegwenzi u jeħtieġ li jiġu analizzati fil-perspettivi l-ġodda 2021-2027.

2.1.4. Ir-riżultati tal-evalwazzjonijiet ex post fil-fatt jenfasizzaw diversi elementi:

— definizzjoni funzjonali insuffiċjenti tar-reġjuni meta mqabbla mal-Artikolu 174 tat-TFUE;

— diffikultajiet sinifikanti fid-definizzjoni u fl-implimentazzjoni ta' strateġija koerenti ta' intervent minħabba l-għażla ta' approċċ axxendenti (bottom-up) fid-determinazzjoni tal-proġetti li għandhom jiġu appoġġjati;

— nuqqas kważi totali ta' sinerġija bejn il-programmi Interreg u programmi Komunitarji oħrajn, b'mod partikolari l-Erasmus+, l-Orizzont 2020, il-Fond Ewropew għall-Investimenti Strateġiċi (FEIS), Connect-Europe u COSME li jistgħu jsaħħu l-effetti ta' żvilupp tagħhom, u b'mod ġenerali impatt baxx ħafna ta' dawn l-azzjonijiet u tal-viżibilità tagħhom għas-soċjetà ċivili u għall-kategoriji kollha taċ-ċittadini, b'mod partikolari n-nisa, iż-żgħażagħ, il-familji, il-persuni b'diżabilità u l-anzjani.

2.1.5. Uħud minn dawn l-aspetti huma kkunsidrati fil-proposta l-ġdida għal Regolament li jsaħħaħ il-proċeduri għat-tnaqqis tal-prijoritajiet reġjonali fir-reġjuni Ewropej kollha inklużi dawk l-aktar imbiegħda, jiżviluppa strateġiji makroreġjonali ġodda u konċentrazzjonijiet tematiċi, jagħmel enfasi fuq l-inizjattivi favur l-innovazzjoni, kif ukoll fuq diversi inizjattivi oħrajn li, għalhekk huma soġġetti għal analiżijiet u kummenti speċifiċi. Madankollu, ikun jixraq li jiġu mtejba u speċifikati diversi punti importanti fil-proposta tal-Kummissjoni.

3. **Temi prijoritarji għar-rakkomandazzjonijiet tal-KESE lill-Kummissjoni**

3.1. **Is-semplifikazzjoni tal-proċeduri – Lejn semplifikazzjoni radikali** – Il-Kummissjoni tipproponi ammont kbir ta' dispożizzjonijiet speċifiċi maħsuba biex jissemplifikaw ir-regoli ta' pożizzjonament u ta' ġestjoni tal-programmi għal-livelli kollha kkonċernati: benefiċjarji, Stati Membri, awtoritajiet ta' ġestjoni, pajjiżi terzi parteċipanti u l-Kummissjoni. Il-KESE jaqbel kompletament ma' dan l-approċċ. Madankollu, din hija inizjattiva ppreżentata għal kull programmazzjoni ġdida. Il-Kummissjoni ma avvanzatx biżżejjed f'din il-proċedura.

3.1.1. Rigward is-semplifikazzjoni u l-ħlas f'daqqa, ir-Regolament jistabbilixxi t-trattament ta' ħlas f'daqqa għal ċertu nfiq bħala element ewlieni għall-perjodu ta' programmazzjoni li jmiss, u jwarrab ċerti varjabbli bħall-ispejjeż tal-persunal (għal kull proġett taħt EUR 200 000: ħlas f'daqqa u mingħajr bżonn ta' fatturi). B'dan, il-Kummissjoni tirrikonoxxi l-ħtieġa ta' semplifikazzjoni fuq livell amministrattiv u tenfasizza l-ħtieġa ta' ftehim ġenerali.

3.1.2. Il-kooperazzjoni tirrigwarda l-aktar l-attivitajiet lokali. Għaldaqstant huwa meħtieġ li jkun hemm programm ħafna aktar miftuħ għas-soċjetà ċivili b'semplifikazzjoni radikali tal-proċeduri u l-istabbiliment ta' ċentri żgħar ta' informazzjoni u assistenza.

3.1.3. Il-KESE jixtieq li tinstab koerenza fir-rigward tad-daqs tal-proġetti biex isiru s-semplifikazzjonijiet meħtieġa fil-formoli u l-metodi ta' valutazzjoni tal-proġetti, u li jintużaw proċeduri ta' ħlas f'daqqa tal-anqas għall-attivitajiet amministrattivi u ta' ġestjoni. Is-semplifikazzjoni radikali hija indispensabbli sabiex il-promoturi tal-proġetti jkunu jistgħu jikkonċentraw fuq ir-riżultati tal-azzjonijiet minflok fuq attivitajiet amministrattivi li jieħdu ħafna ħin.

3.1.4. Tabilħaqq, u kif tixtieq il-Kummissjoni, jeħtieġ li l-loġika tal-valutazzjoni tal-proġetti skont ir-"riżultati" tiġi segwita sal-aħħar u li jitneħħa l-piż minn fuq l-operaturi li jkollhom jipprovdu rapporti dwar l-attivitajiet kontinwament (bħalissa kull sitt xhur).

3.2. **Il-qafas finanzjarju** – Il-Kummissjoni tqis li l-politika ta' koeżjoni u l-korollarju tagħha fil-KTE għandhom jibqgħu element essenzjali tal-pakkett finanzjarju. Il-KESE jaqbel ma' din il-pożizzjoni. Allokazzjoni baġitarja fqira tippreġudika l-effikaċja, il-viżibilità kif ukoll il-popolarità attwali ta' dan il-programm ta' azzjoni. Sal-lum, l-għażla hija li jinżamm baġit stabbli meta mqabbel mal-aħħar perjodu, u dan fil-kuntest ta' reċessjoni baġitarja ta' 10 % tal-baġit tal-Unjoni Ewropea. Din is-sitwazzjoni għandha tagħmilha possibbli li tal-anqas l-appoġġ għall-programmi Interreg jibqa' l-istess, iżda l-KESE jappella lill-Parlament Ewropew sabiex jipproponi żieda sostanzjali peress li dawn l-azzjonijiet jista' jkollhom impatt fuq il-popolazzjonijiet u impatt politiku kbir ħafna dment li jiġu allokati mezzi sinifikanti.

3.2.1. Fir-Regolament il-ġdid dwar il-kooperazzjoni territorjali Ewropea, ir-rata ta' kofinanzjament se tonqos għal 70 % (meta mqabbla mal-85 % fil-preżent). Skont il-Kummissjoni, dan l-iżvilupp għandu jwassal għal tisħiħ tal-intervent finanzjarju tal-Istati u jiffavorixxi kundizzjonijiet aħjar ta' approprjazzjoni tal-proġetti. Il-KESE huwa mħasseb li din il-miżura, imsejħa ta' addizzjonalità, se tiskoraġġixxi lill-atturi privati u lir-reġjuni li huma inqas vantaġġjati milli jipparteċipaw. Għaldaqstant huwa jitlob li r-rata ta' 85 % tinżamm għar-reġjuni l-aktar fraġli skont l-Artikolu 174 tat-TFUE. Barra minn hekk, il-konċentrazzjoni tal-interventi tal-Ewropa dejjem se tiżgura aktar viżibilità.

3.2.2. Regoli ġodda għall-"proġetti ż-żgħar" – Ir-Regolament il-ġdid joffri definizzjoni ċara akkumpanjata minn miżuri ġodda u regoli ġodda ssemplifikati: definizzjoni mill-ġdid tal-assistenza teknika, tneħħija tar-rekwiżit ta' rapporti annwali, approċċ ta' ħlas f'daqqa għal diversi partiti ta' nfiq u kundizzjonijiet għal tnedija aktar mgħaġġla għall-perjodu li jmiss. Il-KESE jqis li dawn l-inizjattivi huma pożittivi.

3.2.3. Rigward il-piżijiet amministrattivi għall-"proġetti ż-żgħar", il-KESE jilqa' b'sodisfazzjoni ukoll il-prospett ta' twaqqif ta' entità transfruntiera li tieħu ħsieb l-amministrazzjoni kollha għal grupp ta' "proġetti żgħar", flimkien mal-ħlas f'daqqa.

3.2.4. Il-KESE japprezza l-impenn tal-Kummissjoni li timmassimizza l-parteċipazzjoni privata fil-programmi ta' kooperazzjoni territorjali. Il-KESE jsaħħaħ din il-pożizzjoni billi jissuġġerixxi d-definizzjoni ta' livell minimu ta' involviment tal-atturi mhux statali (mhux l-awtoritajiet reġjonali biss), bħal intrapriżi privati, l-imsieħba soċjali, is-settur mingħajr skop ta' qligħ, l-istrutturi tal-ekonomija soċjali u solidali, u l-kmamar professjonali.

3.3. **Is-sħubija mas-soċjetà ċivili** – Il-KESE jfakkar li s-sħubija hija l-mezz essenzjali fil-kuntest tal-kunsiderazzjoni tal-prinċipji orizzontali. Jeħtieġ li tiġi implimentata kullimkien mas-soċjetà ċivili, l-imsieħba soċjali, l-awtoritajiet lokali u mal-korpi għall-inklużjoni soċjali. F'dan il-kuntest, ir-Regolament jipprevedi l-inklużjoni tas-soċjetà ċivili fil-kumitati ta' kontroll. Huwa previst ukoll li fuq is-siti li jipprovdu informazzjoni dwar l-eżekuzzjoni u r-riżultati tal-programmi, tingħata informazzjoni dwar il-fallimenti u dwar il-proġetti li ma jirrapportawx dwar l-impenji tagħhom.

3.3.1. Huwa ċar li ladarba l-awtoritajiet lokali jiġu nominati, dawn għandhom it-tendenza li jinjoraw kull ħaġa oħra.

3.3.2. Il-parteċipazzjoni tal-atturi tas-soċjetà ċivili ma għandhiex tkun limitata għall-proċess ta' konsultazzjoni. Huwa fundamentali li dawn jiġu involuti fl-implimentazzjoni tal-azzjonijiet u li jingħataw responsabbiltajiet f'dan ir-rigward, inkluż billi organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili jintgħażlu bħala awtoritajiet ta' ġestjoni.

3.3.3. Il-KESE jipproponi li, għal kull programm tal-KTE, l-awtorità maniġerjali tissottometti skema ta' sħubija li turi l-involviment tas-soċjetà ċivili f'kull fażi ta' tħejjija, ta' implimentazzjoni u ta' valutazzjoni tal-azzjonijiet. Din l-iskema għandha tinkludi mekkaniżmu ta' twissija biex f'każ li l-prinċipju ta' sħubija ma jkunx irrispettat l-atturi tas-soċjetà ċivili jkunu jistgħu jirreferu l-kwistjoni lill-awtorità kkonċernata.

3.4. **It-tqassim ġdid tal-kompetizzjonijiet tal-kooperazzjoni territorjali** – Ir-Regolament il-ġdid tal-KTE/Interreg jiddeskrivi l-programm ta' azzjoni futur fuq ħames komponenti ta' kooperazzjoni: transfruntiera, transnazzjonali, interreġjonali, marittima u jinvolvi l-intervent tar-reġjuni ultraperiferiċi u l-investimenti interreġjonali fl-innovazzjoni. Dan l-approċċ huwa koerenti, anki jekk jinħoloq dubju u jitqajjem ħafna tħassib fost l-operaturi tar-reġjuni kkonċernati meta mill-kooperazzjonijiet transfruntieri qed jitneħħew dawk li jinkludu s-settur marittimu. Il-Kummissjoni tiġġustifika lilha nfisha billi tispjega li jista' jkun hemm sovrapożizzjonijiet bejn bosta programmi transfruntiera, b'mod partikolari fil-kuntest tal-kooperazzjoni marittima, u hija impenjata li tiddefinixxi approċċ komprensiv għall-programmi fiż-żoni marittimi, inkluża l-kooperazzjoni bilaterali, li se jkollu impatt akbar.

3.5. **Il-kwistjoni tal-qasam marittimu u l-każ tat-territorji insulari** – Il-KESE jqis li din il-pożizzjoni rigward id-dimensjoni marittima hija raġonevoli fil-każ tat-territorji kontinentali iżda mhijiex iġġustifikata fil-każ tat-territorji insulari li, b'definizzjoni għandhom biss fruntieri marittimi. Il-KESE spiss stieden lill-Kummissjoni biex tagħti attenzjoni partikolari lill-kwistjoni tal-gżejjer li għandhom żvantaġġi strutturali ovvji rikonoxxuti mill-Artikolu 174 tat-TFUE. Il-KESE għalhekk jipproponi l-integrazzjoni mill-ġdid tal-azzjonijiet ta' kooperazzjoni Ewropea bejn il-gżejjer għall-kooperazzjoni transfruntiera u/jew li tinħoloq is-6 kategorija b'baġit speċifiku, b'mod partikolari favur grupp ta' gżejjer li jappartjenu għall-istess baċir tal-baħar, sabiex jiġi ffaċilitat l-iskambju tal-esperjenzi.

3.6. **Allokazzjoni speċifika għall-innovazzjoni –** Qed tkun proposta linja speċifika ġdida li topera permezz ta' sejħa għal proposti għall-iżvilupp ta' proġetti fit-territorju Ewropew kollu, biex isir żvilupp lil hinn minn sempliċi skambju ta' prattiki tajbin lejn strumenti kompleti ta' riċerka-azzjoni (11 % tal-baġit tal-Interreg). Il-KESE japprova dan l-approċċ bil-kundizzjoni li jintegra wkoll l-innovazzjonijiet soċjetali u soċjali li għalihom il-kooperazzjonijiet bejn it-territorji jistgħu jkollhom impatt kbir ħafna fuq il-popolazzjonijiet ikkonċernati, u jippermetti l-parteċipazzjoni diretta tal-atturi mhux statali (riċerkaturi, intrapriżi, soċjetà ċivili).

3.7. **Allokazzjoni għar-reġjuni ultraperiferiċi** – Il-Kummissjoni qed tipproponi li tadotta miżuri ġodda sabiex tippermetti lil dawn ir-reġjuni, b'kunsiderazzjoni tal-pożizzjoni speċifika tagħhom, li jikkooperaw b'referenza għall-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni bit-titolu "Sħubija strateġika aktar b'saħħitha u mġedda mar-reġjuni ultraperiferiċi tal-UE" ([1]). Dan se jkun komponent ta' kooperazzjoni għar-reġjuni ultraperiferiċi Ewropej, bejniethom u mal-ġirien tagħhom (3,2 tal-baġit tal-Interreg). Din id-dispożizzjoni identifikata tajjeb hija interessanti iżda jeħtieġ ukoll li r-riżorsi tal-UE għall-pajjiżi terzi ġirien tar-reġjuni ultraperiferiċi Ewropej (essenzjalment il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp FEŻ) ikunu jistgħu jiġu mobilizzati faċilment biex jikkompletaw dawn l-azzjonijiet, li mhuwiex il-każ bħalissa. Il-KESE jitlob li tiġi kkunsidrata u ppjanata interazzjoni koordinata bejn Interreg u l-FEŻ.

3.8. **Il-kooperazzjoni mal-pajjiżi terzi** – Il-KESE jqis li huwa pożittiv li, f'kuntest internazzjonali ta' taqlib, se jiġi stabbilit qafas identiku għall-azzjonijiet li jinvolvu lill-pajjiżi ġirien barra mill-Unjoni Ewropea. Fir-rigward tal-pajjiżi ġirien, għandha tiġi sfruttata aktar il-possibbiltà eżistenti għar-reġjuni ta' dawn il-pajjiżi u li mhumiex mal-fruntieri li jipparteċipaw fl-azzjonijiet ta' kooperazzjoni transnazzjonali sabiex jiġi evitat li jikbru d-differenzi f'dawn il-pajjiżi li jiffavorixxu lir-reġjuni tal-fruntiera tal-UE.

4. **Linji ġodda ta' riflessjoni**

4.1. **L-iżvilupp tal-konċentrazzjoni tematika** – Il-KESE jirrakkomanda li l-programmi jiffokaw fuq l-azzjonijiet integrati fil-prijoritajiet tal-Unjoni Ewropea kif definiti fl-abbozz tal-QFP 2021-2027 (innovazzjoni, riċerka, Ewropa aktar ekoloġika – enerġija, ekonomija ċirkolari, eċċ. –, Ewropa konnessa – trasport, agrikoltura, eċċ. –, Ewropa aktar soċjali – FSE, FEŻR, edukazzjoni, saħħa, eċċ. –, Ewropa aktar lokali permezz tal-istrateġiji tal-iżvilupp fil-livell lokali), biex ma nsemmux l-għanijiet speċifiċi soċjali, edukattivi, u tas-saħħa msemmija fir-Regolament. Għaldaqstant għandha tingħata attenzjoni speċifika lill-istrateġiji ta' żvilupp lokali li jinvolvu lill-atturi kollha tas-soċjetà ċivili.

4.1.1. Fil-qafas tal-konċentrazzjoni tematika, huwa essenzjali li l-kwistjoni tal-iżvilupp sostenibbli u l-azzjoni klimatika, kif ukoll l-ekonomiji ċirkolari u l-enerġiji rinnovabbli jitqiegħdu fil-qalba tal-kwistjonijiet kollha u jiġu kkunsidrati b'mod espliċitu.

([1]) COM(2017) 623 final.

4.2. **L-istrateġiji makroreġjonali (SMR)** – L-istrateġiji makroreġjonali (il-Baħar Baltiku, id-Danubju, l-Alpi, il-Baħar Adrijatiku u Jonju) ġeneralment jitqiesu bħala stejjer ta' suċċess. Il-KTE għandha valur partikolari minħabba l-kapaċità tagħha li toħloq il-kundizzjonijiet adatti għall-applikazzjoni ta' strateġiji makroreġjonali ta' żvilupp ibbażati fuq:

— l-eżistenza ta' grad għoli ta' interazzjonijiet transfruntiera;

— il-korrelazzjoni bejn il-finanzjamenti u l-prijoritajiet strateġiċi ta' intervent.

4.2.1. Dawn l-arranġamenti se jsaħħu l-programmi ta' kooperazzjoni, b'mod partikolari dik transnazzjonali u marittima. Jista' jiġi żviluppat esperiment fil-kuntest ta' SMR għall-benefiċċju tal-Mediterran (tal-Punent u tal-Lvant) b'konnessjoni mal-istrateġiji tal-baċini stabbiliti fil-qafas tal-azzjonijiet marittimi tal-UE kif ukoll SMR li tikkonċerna lill-ktajjen ta' muntanji tax-Xlokk tal-Ewropa (il-Karpazji u l-Balkani) li t-tnejn jestendu f'pajjiżi terzi.

4.3. **Il-komponent diġitali tal-kooperazzjoni territorjali Ewropea –** Waħda mill-akbar sfidi għall-kooperazzjoni territorjali Ewropea llum hija l-konnettività. Jeħtieġ li jiġu previsti l-mezzi u l-inizjattivi li jnaqqsu d-disparità diġitali bejn it-territorji, kif ukoll bejn il-komponenti territorjali urbani u rurali tar-reġjuni. L-iżvilupp diġitali jirrigwarda diversi sfidi:

4.3.1. *Sfida teknika u ekonomika għall-iżvilupp tat-territorji.* It-teknoloġiji diġitali għandhom kapaċità qawwija għall-iżvilupp tat-territorji fil-kuntest tal-iżviluppi industrijali ġodda, ta' soċjetà kollaborattiva, tal-ħolqien ta' kooperazzjonijiet ġodda fuq ix-xogħol, ta' strumenti ġodda għall-isfruttar tar-riżorsi lokali.

4.3.2. *Sfida soċjali kbira li tikkontribwixxi għall-iżvilupp tal-ħiliet tal-popolazzjonijiet u tat-territorji.* L-iżvilupp tal-investiment fil-kompetenzi u l-ħiliet, u t-trażżin tad-disparità soċjali diġitali. L-evoluzzjoni diġitali se toħloq numru ta' diskriminazzjonijiet ġodda, dovuti b'mod partikolari għan-nuqqas ta' kapaċità ta' aċċess għat-tagħmir mill-popolazzjonijiet fqar, għal raġunijiet ta' livell ta' għajxien u aspetti kulturali relatati mal-livell ta' edukazzjoni u mal-età.

4.3.3. Għandu jitqies li t-teknoloġija diġitali tista', minn naħa, tiffaċilita l-aċċess għad-drittijiet u min-naħa l-oħra tkompli teskludi lil ċerti kategoriji tal-pubbliku. Dan il-fatt biss iwassal biex il-KESE jistieden lill-Kummissjoni biex, fl-azzjonijiet tal-KTE, tqis approċċ pedagoġiku koordinat mal-atturi tat-territorju.

4.3.4. Barra minn hekk, il-KESE jipproponi li parti sinifikanti mill-azzjonijiet innovattivi għandha tkun iddedikata għat-teknoloġija diġitali b'sejħiet għal proposti speċifiċi li jinkludu l-iskambju ta' esperjenzi u l-kooperazzjoni fit-territorji, f'dawk l-oqsma, bl-inklużjoni tal-poplazzjonijiet l-aktar foqra u vulnerabbli bħala prijorità. Din hija essenzjali għat-territorji fil-kuntest tal-iżviluppi industrijali ġodda, ta' soċjetà kollaborattiva, tal-ħolqien ta' kooperazzjonijiet ġodda fuq ix-xogħol u ta' strumenti ġodda ta' valutazzjoni tar-riżorsi lokali. Il-Kummissjoni ppreżentat abbozz ta' baġit għall-perjodu 2021-2027. Dan jintegra biżżejjed dan l-aspett diġitali? Jekk le, allura mhuwiex adatt.

4.3.5. It-teknoloġija diġitali u l-intelliġenza artifiċjali – Huwa essenzjali li l-Kummissjoni jkollha l-għodod diġitali u l-intelliġenza artifiċjali għall-implimentazzjoni u l-valutazzjoni tal-programmi futuri (Big Data, teknoloġiji ġodda u investiment mill-fondi).

4.3.6. Skont il-Kummissjoni stess, l-evalwazzjoni tal-impatt tal-azzjonijiet u tal-programmi tal-UE tiddependi minn "mentalità". Ir-riżultati ta' proġett xi drabi jistgħu jkunu inqas importanti mill-mod kif jinkisbu r-riżultati u huwa diffiċli li wieħed isib l-indikaturi (kemm kwantitattivi kif ukoll kwalitattivi) biex dan jiġi evalwat.

4.3.7. Il-KESE jħeġġeġ bil-qawwa lill-Kummissjoni biex tfittex l-aħjar indikaturi ta' evalwazzjoni tar-riżultati immedjati u tal-impatt tal-programmi u tal-proġetti.

4.4. **Il-kunsiderazzjoni taż-żgħażagħ –** Il-kunsiderazzjoni taż-żgħażagħ fl-Ewropa hija element fundamentali. Il-KESE jissuġġerixxi l-użu tal-metodi tal-Erasmus+ ta' skambju taż-żgħażagħ – studenti tas-sekondarja, studenti oħra, apprendisti, dawk li qed ifittxu xogħol, persuni f'diffikultà – biex il-kooperazzjoni territorjali tintegra liż-żgħażagħ permezz ta' programmi speċifiċi ta' mobilità, b'mod partikolari għat-taħriġ professjonali u t-tagħlim tal-lingwi. L-analiżi tal-KESE tirrigwarda diversi possibbiltajiet mhux kontradittorji, biex it-territorju jkun jagħmel sens fir-rigward taż-żgħażagħ.

4.4.1. Il-KESE jipproponi li jitwarrab perċentwal mill-pakketti tal-KTE għal azzjonijiet immexxija miż-żgħażagħ u għaż-żgħażagħ. B'mod parallel, bħala parti mill-Erasmus+ futur ta' wara l-2021, il-Kummissjoni tista' tagħżel li tiddedika parti mill-programmi Erasmus+ għal inizjattivi mmirati lejn żoni territorjali delimitati.

4.4.2. Min-naħa l-oħra, 10 % ta' parti waħda jew aktar mill-Interreg għandhom jiġu ddedikati għall-mobilità tat-tip Erasmus u perċentwal identiku għall-pakkett tal-proġetti ġestiti fil-kuntest tal-Erasmus+, li huma organizzati f'żoni Ewropej. Tista' tingħata prijorità lir-reġjuni li qed jibda jkollhom eżistenza reali, pereżempju, makroreġjun MED, u/jew b'mod sperimentali lil reġjuni fil-proċess li jiġu stabbiliti u żviluppati, pereżempju, makroreġjun MED tal-Lvant.

4.4.3. Għaldaqstant huwa meħtieġ li fil-programmi ta' kooperazzjoni transfruntiera u transnazzjonali, tiġi inkluża linja speċifika jew aktar ta' proposti u interventi għaż-żgħażagħ u mressqa miż-żgħażagħ. Dawn il-linji għandhom jippermettu u jappoġġjaw it-tranżizzjoni minn sempliċi skambji kulturali għall-isfruttar ta' azzjonijiet relatati ma' kateogriji oħra minbarra dawk li tradizzjonalment jibbenefikaw mill-Erasmus+: il-movimenti taż-żgħażagħ u l-ħolqien ta' assoċjazzjonijiet għall-ġlieda kontra l-esklużjonijiet u l-inugwaljanzi soċjali, għall-integrazzjoni tal-persuni l-aktar fraġli (diżabbli), l-azzjonijiet għall-klima, inizjattivi li jikkontribwixxu għall-akkoljenza ta' refuġjati migranti, jew kwalunkwe suġġett ieħor fl-oqsma tal-edukazzjoni u tas-solidarjetà.

4.5. **L-azzjonijiet favur il-popolazzjonijiet fraġli u l-kunsiderazzjoni tal-kriterji orizzontali –** Rigward l-kunsiederazzjoni tal-popolazzjonijiet fraġli fil-livelli kollha ta' tfassil u ta' implimentazzjoni tal-programmi ta' kooperazzjoni, fosthom l-għażla tal-proġetti, il-pożizzjoni tal-Kummissjoni hija ċara dwar l-obbligu imperattiv tar-rispett tal-prinċipji orizzontali Komunitarji.

4.5.1. Madankollu, hemm dubji peress li r-regoli dwar dan is-suġġett, fil-kuntest tal-KTE, ma jiffissawx kwoti. Il-KESE jipproponi li jiġi stabbilit livell limitu minimu (10 %) f'dak li jirrigwarda l-kooperazzjonijiet transfruntiera.

4.6. **Il-protezzjoni ċivili u l-ġlieda kontra r-riskji ewlenin.** Dan il-komponent li jagħmel parti mill-Fond Ewropew il-ġdid għad-Difiża u l-Protezzjoni Ċivili, propost mill-Kummissjoni għall-QFP 2021-2027 huwa assi prinċipali li għandu implikazzjonijiet għall-kooperazzjoni territorjali. Hawnhekk wieħed jiftakar, pereżempju, fil-prevenzjoni u l-kontroll tan-nirien tal-foresti fil-Mediterran jew fl-għargħar fir-reġjuni tat-Tramuntana. Din hija kwistjoni fejn il-kooperazzjoni lil hinn mill-fruntieri nazzjonali hija tanġibbli, u taffettwa direttament il-ħajja taċ-ċittadini.

4.6.1. Il-KESE jirrakkomanda għalhekk li tingħata attenzjoni speċjali fil-KTE bil-possibbiltà ta' koordinazzjoni bejn diversi Fondi, u li jiġu indirizzati rakkomandazzjonijiet preċiżi lill-awtoritajiet inkarigati mill-programmi sabiex dawn ikunu konxji mill-kwistjonijiet u l-opportunitajiet ta' din il-kwistjoni għat-territorji tagħhom. Jistgħu jiġu mnedija sejħiet għal proposti ta' wiri dwar dan is-suġġett sabiex tinħoloq azzjoni simili bejn ir-reġjuni.

4.7. **L-integrazzjoni tad-diversi strumenti Ewropej**: il-KESE jqis li din il-proposta ma tintegrax biżżejjed l-opportunitajiet ta' sinerġiji bejn il-KTE u l-istrumenti finanzjarji l-oħrajn attwali jew futuri tal-UE, b'mod partikolari f'termini ta' skambju ta' żgħażagħ, ta' netwerks u ta' aġenda diġitali, ta' riċerka u żvilupp, ta' investiment, ta' protezzjoni ċivili u ta' ġlieda kontra r-riskji ewlenin. Huwa jistieden lill-Kummissjoni tirrimedja dan.

4.7.1. Il-KTE hija qafas xieraq biex tiġi żgurata l-komplementarjetà tad-diversi strumenti Ewropej l-ewwel nett mal-ħtiġijiet fuq il-post:

— l-investimenti tal-intrapriżi żgħar u medji jekk l-interventi ta' Interreg jiġu kkombinati b'suċċess ma' dawk tal-InvestEuFund il-ġdid propost mill-Kummissjoni taħt il-QFP 2021-2027;

— in-netwerks (infrastrutturi, diġitali, enerġija) mal-"Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa";

— l-azzjonijiet esterni (FEŻ, politika Ewropea tal-Viċinat);

— il-fond għall-protezzjoni ċivili;

— Erasmus+;

— l-Orizzont Ewropa (l-Orizzont 2020 attwali);

— LIFE (Ambjent u azzjoni dwar il-klima)

— Il-Fond Soċjali Ewropew;

….

4.7.2. Il-proposti tal-Kummissjoni għadhom vagi dwar dan is-suġġett. Il-KESE jistieden lill-Kummissjoni biex bħala parti mill-proposti dwar il-QFP 2021-2027, tippreżenta Komunikazzjoni dwar l-integrazzjoni tal-istrumenti finanzjarji tagħha.

4.8. **Ir-reklamar** – L-Interreg huwa wieħed mill-mezzi ewlenin għat-tisħiħ tal-ispirtu ta' ċittadinanza Ewropea. Issa jeħtieġ li tiżdied il-viżibilità biex l-azzjonijiet tal-UE jkunu magħrufa. Il-Kummissjoni għandha toħroġ pubblikazzjoni u tagħmel promozzjoni pubbliċitarja sempliċi dwar l-użu u l-implimentazzjoni tal-programm Interreg. Dan sabiex iċ-ċittadini jsiru jafu dwar l-azzjonijiet konkreti mwettqa bl-appoġġ tal-UE. Minħabba l-importanza ta' dan is-suġġett, il-KESE jipproponi li jiġu stabbiliti ċentri bil-kompitu li jagħtu informazzjoni dwar il-kooperazzjoni transfruntiera jew territorjali, u preferibbilment ikunu lokalizzati fl-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili.

Brussell, id-19 ta' Settembru 2018.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Luca JAHIER